

Reykjavíkurborg
Menningar- og ferðamálasvið

Reykjavík, 21. febrúar 2020

RMF20020006

4.2.1

Ráðhús Reykjavíkur - borgarráð

Ráðhús Reykjavíkur
101 REYKJAVÍK

Ábatagreining vegna ferðaþjónustu - minnisblað

Hjálagt er minnisblað fjármála- og áhættustýringarsviðs dags. 18. febrúar 2020 um ábata Reykjavíkurborgar af ferðaþjónustu sem hér með er lagt fram til kynningar.

Arna Schram
sviðsstjóri menningar- og ferðamálasviðs

Hjálagt:
Minnisblað dags. 18. febrúar 2020

Minnisblað

Efni: Ábati Reykjavíkurborgar af ferðapjónustu
Viðtakandi: Borgarstjóri
Sendandi: Fjármála- og áhættustýringarsvið

Áhrif ferðapjónustu geta verið bæði jákvæð og neikvæð á sveitarfélög og íbúa þeirra. Jákvæð áhrif geta birst í aukinni eftirspurn eftir starfsmönnum, auknum atvinnutekjum á svæðinu, auknum eignum og stöðugleika eigin gjaldmiðils vegna innflæðis erlendra gjaldmiðla. Vegna ferðapjónustunnar er oft farið í enduruppbyggingu söguminja og menningarverðmæta og aðra uppbyggingu innviða sem bæði ferðamenn og íbúar njóta og getur þannig haft jákvæð á áhrif á umhverfi og lífsgæði. Fjölgun ferðamanna getur skapað tækifæri fyrir margs konar atvinnustarfsemi sem aftur eykur eftirspurn eftir vinnuafli og svo koll af kolli. En ferðapjónustan getur líka haft neikvæð áhrif. Hún er þekkt fyrir að bjóða upp á fremur illa launuð störf og sveiflukennda eftirspurn eftir vinnuafli. Fjölgun ferðamanna getur haft umtalsverð áhrif á verðlag á vöru, þjónustu og íbúðarhúsnæði sem getur komið illa niður á íbúum svæðisins. Oft verður umgengni um menningarverðmæti og umhverfi ábótavant með vaxandi ferðamannastraumi og ferðamenn og ferðapjónustuaðilar taka því oft illa þegar beitt er ströngum reglum til að standa vörð um þessi verðmæti. Ferðapjónustufyrirtæki færast oft með tímanum í eigu erlendra aðila sem leggja áherslu á að ráða til sín ódýrt erlent vinnuafli og flytja arðinn til landa með lága fjármagnsskatta.

Mikið hefur verið rætt um hvort sveitarfélög hafi mikinn fjárhagslegan ábata af aukningu ferðamanna og ferðapjónustu sem atvinnugrein. Ljóst er að sveitarfélög á Íslandi fá engar beinar skatttekjur af ferðamönnum, s.s. gistináttgjald, eins og tíðkast víða erlendis, þrátt fyrir ýmsa útgjaldaaukningu sem fylgir auknum ferðamannastraumi. Þannig hefur Reykjavíkurborg haft umtalsverðan viðbótarkostnað vegna uppbyggingar alls kyns innviða í borginni og rekstri þeirra auk þess sem borgin hefur tekið þátt í markaðssetningu lands og borgar með framlögum/styrkjum. Borgin hefur einnig lagt til margvíslega þjónustu og menningarstarfsemi til að laða að gesti til lands og borgar. Einu beinu tekjurnar sem rekja má til ferðamanna eru þjónustutekjur t.d. í formi aðgangseyris að söfnum og sundlaugum en á móti hefur rekstrarkostnaður safna, sundlauga og almenningsgangna hækkað mikið m.a. vegna aukins mannafla- og rekstrarkostnaðar.

Með því að bera saman gjöld og tekjur Reykjavíkurborgar, bæði bein og óbein, er meginniðurstaðan sú að gjaldaáhrifin séu mun sterkari en tekjuáhrifin og því neikvæður fjárhagslegur ábati fyrir sveitarfélagið af ferðapjónustu. Í heildarmyndinni þarf þó einnig að líta til þess að ferðamannastraumur til landsins hefur haft mikil jákvæð áhrif á ytra rekstrarumhverfi Reykjavíkurborgar, sem ekki er litið til í útreikningi á gjöldum og tekjum. Þá birtast jákvæð áhrif einnig í miklum vexti í þjónustu hótela og veitingastaða og fjölbreyttara menningar- og mannlífi.

Aðferðafræði

Töluverð vinna hefur verið lögð í að rýna hvaða aðferðafræði eigi að beita til þess að meta áhrif ferðaþjónustu á fjárhag sveitarfélaga.

Alþjóðlega ferðamálaráðið hefur metið þjóðhagsleg áhrif ferðaþjónustu með því að nota hefðbundnar hagtölur þjóðhagsreikninga¹. Áreiðanlegar hagtölur á grunni þjóðhagsreikninga fyrir einstök sveitarfélög á Íslandi liggja ekki fyrir sem útilokar að beita þessari aðferð við að meta þjóðhagslegan ábata ferðaþjónustu með þessum hætti á einstök sveitarfélög. Framsetning á grunni þjóðhagsreikninga á að gefa heildarmynd af efnahagsstarfsemi í þjóðarbúskapnum frá framleiðslu til að meta áhrif einstakra greina (eða ráðstöfunarhlíð til varpa ljósi á nýtinguna s.s. einkaneyslu og samneyslu). Þessi framsetning á fjármálum sveitarfélaga er nánast óþekkt og lítið notuð í umræðu um fjármál sveitarfélaga.

Það er viðurkennt að beinar tekjur sveitarfélaga af ferðamönnum eru ekki miklar í heildarsamhenginu. Að undanförunu hafa verið birtar ýmsar greiningar² þar sem reynt hefur verið að meta fjárhagleg jaðaráhrif ferðaþjónustu þ.e. hvort ábati sé af hverjum og einum ferðamanni. Helsta óvissan í þessum greiningum felst í skilgreiningu á því hvað telst til beinna og óbeinna (afleiddra) áhrifa af ferðaþjónustu. Vegna takmarkanna í gögnum er erfitt að leggja mat á ábata per ferðamann. Mikilvægt að styðjast við vel rökstudda aðferðafræði sem dregur fram tekju- og kostnaðaráhrif og metur ábatann.

Lykilatriði í greiningum á ábata af hverri atvinnugrein er samræmd meðferð á skatttekjum starfsmanna í atvinnugreininni og þeirri þjónustu sem þeir eiga tilkall til. Í greiningum Deloitte og fleiri er lítið á skatttekjur vegna starfsmanna í ferðaþjónustu sem hreinan ábata en almennt ríkir samhljómur innan hagfræðinnar um að slík nálgun sé ekki rétt. Rökin fyrir því eru eftirfarandi: Ef allar skatttekjur frá tiltekinni atvinnugrein eru hreinn ábati fyrir sveitarfélag þá er í raun og veru verið að gefa sér að engin önnur atvinnugrein kæmi í staðinn ef ekki væri fyrir þá atvinnugrein sem verið er að meta ábata af. Líta ætti í þessu samhengi fremur til þeirra ruðningsáhrifa og fórnarkostnaðar sem ferðaþjónustan sem atvinnugrein hefur á aðrar atvinnugreinar. Ef taka á tillit til skatttekna vegna starfsmanna í ferðaþjónustu þarf einnig að taka tillit til útgjalda sveitarfélaga vegna grunnþjónustu sem þessir einstaklingar eiga rétt á. Annars stógræðir sveitarfélag á hvaða atvinnugrein sem er, þ.e. ef ábyrgðin og kostnaður af lögskyldri þjónustuveitingu til íbúa s.s. skóla- og velferðarkerfi og sameiginlegir innviðir, er færð á aðrar atvinnugreinar. Breytt aðferðarfræði hér, sem felur í sér að draga frá skatttekjum kostnað vegna grunnþjónustu, sýnir einfaldlega réttari mynd.

Óumdeilt er að ferðaþjónustan á Íslandi hefur átt mikinn þátt í hraðari efnahagsbata eftir hrúnið en annars hefði orðið og skilaði þar miklum búhnykk í formi starfa og skatttekna. Gengi íslensku krónunnar eftir hrún var mjög lágt en hefur batnað verulega og styrkst á síðustu árum, ekki síst fyrir tilstilli ferðaþjónustunnar. Ef horft er hins vegar til lengri tíma hlýtur það að vera ákjósanlegra að byggja upp greinar í landinu sem nýta betur menntunarstig þjóðarinnar, bjóða upp á fleiri hálaunastörf, skila meiri skatttekjum í þjóðarbúið og hafa sem minnst neikvæð áhrif á umhverfið. Ef við berum

¹ <https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/raziskave/world2019.pdf>

² https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/is/Documents/consumer-business/17-06-02%20Kynning_Deloitte_bein%20%C3%A1hrif%20fer%C3%B0amanna.pdf

Sjá frekari umfjöllun í viðauka

saman ferðapjónustuna á Íslandi við hátæknistörf í t.d. hugbúnaðargeiranum þá eru laun í ferðapjónustunni almennt miklu lægri, skila litlum skatttekjum og eru oft tímabundin (árstíðabundin). Atvinnugreinin hefur talsvert neikvæð umhverfisáhrif, s.s. flug, skemmtiferðaskip og utanvegaakstur og greinin í heild sinni hefur haft talsverð ruðningsáhrif í hagkerfinu sem hygla undir ferðapjónustuna á kostnað annarra greina³.

Aðferðafræðin sem lögð er til hér byggir á hefðbundnum gögnum um rekstur, efnahag og sjóðstreymi sveitarfélagsins og stillir upp með samræmdum hætti megintekjustofnum sveitarfélagsins vegna starfsmanna og mannvirkja í ferðapjónustu annars vegar og útgjöldum sem fylgja þeim hins vegar. Stíllt er upp grunnmynd þar sem lagt er mat á hlutdeild ferðapjónustu í skatttekjum þ.e. hversu stóran hluta af skatttekjum megi rekja beint til einstaklinga sem starfa í ferðapjónustu. Á móti eru útgjöld vegna lögskyldrar þjónustu dregin frá að viðbættum útgjöldum vegna verkefna sem teljast ekki lögskyld en rekja má til ferðapjónustu s.s. rekstur Höfuðborgarstofu. Litið er á tekjur sem koma beint frá ferðamönnum eða ferðapjónustufyrirtækjum sem bein áhrif en tekjur sem koma frá þriðja aðila, s.s. útsvar eða fasteignagjöld starfsmanna ferðapjónustufyrirtækis sem óbeinar tekjur. Með sama hætti er horft á beinan stuðning borgarinnar við ferðapjónustuna í formi styrkja eða við ferðamenn í formi niðurgreiddrar þjónustu sem beinan kostnað en útgjöld borgarinnar vegna lögskyldrar þjónustu við starfsmenn ferðapjónustufyrirtækja sem óbeinan kostnað.

Lykilforsenda í þessari greiningu er að leggja mat á hlutdeild ferðapjónustu bæði í skatttekjum og útgjöldum Reykjavíkurborgar. Sviðið hefur fengið gögn frá RSK sem sýna hversu stór hluti útsvarstekna árána 2015-2018 var vegna starfsmanna fyrirtækja í einkennandi atvinnugreinum ferðapjónustu⁴. Önnur meginforsenda snýr síðan að skilgreiningu á því hvaða útgjöld teljast til lögskyldra verkefna. Á vef stjórnarráðsins má finna yfirlit yfir lögskyld og lögheimil verkefni sveitarfélaga flokkuð eftir málaflokkum. Yfirlitið er notað til hliðsjónar þegar lagt er mat á hvaða útgjöld Reykjavíkurborgar teljast til lögskyldra verkefna⁵. Ákveðið var að halda B-hluta fyrirtækjum fyrir utan greininguna þar sem rekstur þeirra er fjárhagslega sjálfstæður og tekjur verða að standa undir gjöldum. Má þar nefna t.d. uppbyggingu á félagslegu leiguhúsnæði, urðun sorps og rekstur vatns- og fráveitu.

Fjárhagsleg áhrif ferðapjónustu á borgarsjóð

Beinar tekjur borgarsjóðs af ferðamönnum

Beinar tekjur borgarsjóðs af ferðamönnum felast einkum í aðgangseyri sem þeir greiða í sundlaugum, söfnum og öðrum menningarstofnunum en einnig og ekki síður í fasteignasköttum og lóðarleigu ferðapjónustufyrirtækja.

³ Skv. skýrslu Deloitte fékk ferðapjónustan nettó tilbaka 3,8 ma kr á árinu 2015 úr ríkissjóði vegna virðisaukaskatts.

⁴ Notast var við ISAT2008 atvinnugreinaflokkun Hagstofu Íslands við að finna hvaða atvinnugreinar teljast til einkennandi atvinnugreina ferðapjónustu. Þó ber að nefna að sum fyrirtæki í þessum flokki eru ekki hrein ferðapjónustufyrirtæki t.d. fyrirtæki í veitingahúsarekstri og veisluþjónustu.

⁵ <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=06aad5c1-bda3-11e8-942c-005056bc530c>

Beinar tekjur í mkr	2015	2016	2017	2018
Fasteignagjöld fyrirtækja	741	895	1.097	1.193
Aðgangseyrir ferðamanna í sundlaugar	278	309	314	346
Aðgangseyrir ferðamanna í Listasafn og Borgarsögusafn	152	202	206	230
Þjónustu- og rekstrartekjur Höfuðborgarstofu	44	51	65	49
Gistináttagjald	0	0	0	0
Beinar tekjur alls	1.215	1.456	1.682	1.818

Ef gistináttagjaldi sem ferðamönnum ber að greiða væri skilað til sveitarfélaganna eins og ríkisstjórnarsáttmáli kveður á um myndu það teljast beinar tekjur borgarsjóðs af ferðamönnum.

Óbeinar tekjur borgarsjóðs af ferðamönnum

Með óbeinum tekjuáhrifum er átt við tekjur sem ekki eru beintengdar við viðskipti ferðamannsins eða ferðaðþjónustufyrirtækis við borgarstofnanir eða borgarsjóð heldur verða þessar tekjur til fyrir tilstilli þessara viðskipta. Útsvarsgreiðslur starfsmanna ferðaðþjónustufyrirtækja koma þannig ekki beint frá ferðamönnum heldur frá starfsmönnum slíkra fyrirtækja sem fá laun fyrir að þjónusta ferðamenn. Sama gildir um fasteignagjöld starfsmanna ferðaðþjónustu af íbúðum. Þannig leiða viðskipti ferðamanna til óbeinna tekjuáhrifa á sveitarsjóð sem geta verið umtalsverð og miklu meiri en beinu áhrifin.

Óbeinar tekjur í mkr	2015	2016	2017	2018
Útsvar starfsmanna	4.863	6.224	7.313	8.096
Fasteignagjöld starfsmanna	313	390	465	510
Óbeinar tekjur alls	5.175	6.614	7.778	8.607

Þegar lagt er mat á hlutdeild ferðaðþjónustu í útsvarstekjum er stuðst við upplýsingar RSK um hlut starfsmanna í ferðaðþjónustu af útsvarstekjum. Þessi hlutdeild var eftirfarandi 2015-2018:

	2015	2016	2017	2018
Hlutfall ferðaðþjónustu af útsvarstekjum í Reykjavík	8,7%	10,0%	10,7%	10,9%

Ekki hefur verið unnt að grafast fyrir um kennitölur þeirra starfsmanna ferðaðþjónustunnar sem eru búsettir í Reykjavík og eiga þar íbúðarhúsnæði. Ef kennitölurnar lægju fyrir væri unnt að finna fasteignaskatta og lóðarleigu viðkomandi í fasteignaskrá. Hér eru þessar tölur áætlaðar út frá því að hlutdeild starfsmanna ferðaðþjónustu sé hin sama í fasteignasköttum af íbúðarhúsnæði eins og gildir um útsvarstekjur.

Beinn kostnaður borgarsjóðs af ferðamönnum

Beinn kostnaður borgarsjóðs felst einkum í metinni hlutdeild ferðamanna og ferðaðþjónustufyrirtækja í rekstrarkostnaði sundlauga, safna og menningarstofnana auk styrkja. Hlutdeild ferðamanna í beinum kostnaði borgarsjóðs vegna sundlauga, safna og annarra menningarstofnana eru er áætluð út frá könnunum viðkomandi stofnana á fjölda og samsetningu gesta.

Beinn kostnaður í mkr	2015	2016	2017	2018
Kostnaður við rekstur Höfuðborgarstofu	164	165	179	158
Framlög og styrkir Reykjavíkurborgar	478	395	474	477
Hlutdeild ferðamanna í útgjöldum Lista- og borgarsögusafi	556	684	685	799
Hlutdeild ferðamanna í útgjöldum vegna sundlauga	681	719	755	823
Beinn kostnaður alls	1.880	1.963	2.093	2.257

Óbeinn kostnaður borgarsjóðs af ferðamönnum

Óbeinn kostnaður borgarsjóðs verður einkum til fyrir lögskylda grunnþjónustu við starfsmenn ferðaþjónustu og ferðaþjónustufyrirtæki og fjárfestingarútgjöld við veitingu þjónustunnar.

Þáttur ferðaþjónustunnar í lögskyldum útgjöldum sveitarfélaga eins og þau hafa verið skilgreind hér að ofan er hugsaður þannig að þeir sem starfa í ferðaþjónustunni og fjölskyldur þeirra eigi rétt á því að njóta lögskyldrar þjónustu til jafns við aðra íbúa. Til að nálgast hlutdeild þeirra í þessum útgjöldum liggur beinast við að horfa á fjölda þeirra sem starfa í ferðaþjónustu sem hlutfall af heildarvinnuafli (m.v. tölur á landsvísu).

	2015	2016	2017	2018
Hlutfall ferðaþjónustu af heildarvinnuafli	14,0%	15,5%	16,4%	16,5%

Líkt og útsvarstekjur starfsmanna ferðaþjónustunnar í borgarsjóð eru stærsti tekjuþátturinn er kostnaður borgarinnar vegna lögskyldrar þjónustu við þessa starfsmenn stærsti kostnaðarþáttur borgarsjóðs.

Óbeinn kostnaður í mkr	2015	2016	2017	2018
Nettó útgjöld v lögskyldrar þjónustu við starfsmenn	11.708	12.145	15.848	15.151
Framlög JS á móti útgjöldum vegna lögskyldrar þjónustu	-539	-670	-772	-805
Fjárfestingarútgjöld vegna lögskyldrar þjónustu	703	691	1.529	2.157
Óbeinn kostnaður alls	11.872	12.165	16.604	16.503

Ábatagreining: Mat á áhrifum ferðaþjónustu á tekjur og útgjöld borgarsjóðs

Niðurstaðan varðandi áhrif ferðaþjónustunnar á tekjur og útgjöld Reykjavíkurborgar er fundin með samanburði á áætluðum beinum og óbeinum tekjum sem rekja má til ferðaþjónustunnar og beinum og óbeinum kostnaði sem rakinn verður til ferðaþjónustunnar.

NIÐURSTAÐA ÁBATAGREININGAR 2015-2018

Beinar tekjur í mkr	2015	2016	2017	2018
Fasteignagjöld fyrirtækja	741	895	1.097	1.193
Aðgangseyrir ferðamanna í sundlaugar	278	309	314	346
Aðgangseyrir ferðamanna í Listasafn og Borgarsögusafn	152	202	206	230
Þjónustu- og rekstrartekjur Höfuðborgarstofu	44	51	65	49
Gistináttagjald	0	0	0	0
Beinar tekjur alls	1.215	1.456	1.682	1.818
Óbeinar tekjur í mkr	2015	2016	2017	2018
Útsvar starfsmanna	4.863	6.224	7.313	8.096
Fasteignagjöld starfsmanna	313	390	465	510
Óbeinar tekjur alls	5.175	6.614	7.778	8.607
Beinar og óbeinar tekjur af ferðaþjónustu	6.391	8.071	9.460	10.425
Beinn kostnaður í mkr	2015	2016	2017	2018
Kostnaður við rekstur Höfuðborgarstofu	164	165	179	158
Framlög og styrkir Reykjavíkurborgar	478	395	474	477
Hlutdeild ferðamanna í útgjöldum Lista- og borgarsögusafi	556	684	685	799
Hlutdeild ferðamanna í útgjöldum vegna sundlauga	681	719	755	823
Beinn kostnaður alls	1.880	1.963	2.093	2.257
Óbeinn kostnaður í mkr	2015	2016	2017	2018
Nettó útgjöld v lögskyldrar þjónustu við starfsmenn	11.708	12.145	15.848	15.151
Framlög JS á móti útgjöldum vegna lögskyldrar þjónustu	-539	-670	-772	-805
Fjárfestingarútgjöld vegna lögskyldrar þjónustu	703	691	1.529	2.157
Óbeinn kostnaður alls	11.872	12.165	16.604	16.503
Beinn og óbeinn kostnaður af ferðaþjónustu í mkr	13.752	14.128	18.697	18.760
Ábati (+)/Halli (-) í mkr	-7.362	-6.057	-9.237	-8.335

Samantekt

Hér er metinn ábatinn af ferðaþjónustu á fjárhag Reykjavíkurborgar. Aðferðafræðin sem lögð er til hér byggir á hefðbundnum gögnum um rekstur, efnahag og sjóðstreymi sveitarfélagsins og stillir upp með samræmdum hætti megintekjustofnum sveitarfélagsins vegna starfsmanna og mannvirkja í ferðaþjónustu annars vegar og útgjöldum sem fylgja þeim hins vegar. **Meginniðurstaðan í minnisblaðinu er sú að gjaldaáhrifin eru mun sterkari en tekjuáhrifin og fjárhagslegi ábatinn þess vegna neikvæður.** Í viðauka er gerður samanburður á aðferðafræði og niðurstöðum greiningar Deloitte frá 2.6.2017 og þessari greiningu.

Þrátt fyrir þessa niðurstöðu verður ekki hjá því litið að aukinn ferðamannastraumur til landsins hefur haft mikilvæg jákvæð áhrif á ytra rekstrarumhverfi Reykjavíkurborgar eins og annarra aðila sem sést á hækkandi gengi krónunnar og gengis- og verðstöðugleika. Áhrifin birtast einnig í miklum vexti í þjónustu hótela og veitingastaða og fjölbreyttara menningar- og mannlífi.

Halldóra Káradóttir, sviðsstjóri fjármála- og áhættustýringarsviðs

Viðauki:

Viðauki: Samanburður við aðferðafræði og niðurstöður greiningar Deloitte

Þegar fjallað er um bein og óbein fjárhagsleg áhrif ferðapjónustunnar á sveitarsjóð skiptir máli hvort átt er við áhrif einstakra ferðamanna á sveitarsjóð eða áhrif einstakra ferðapjónustufyrirtækja eða ferðapjónustunnar í heild sinni.

Bein tekjuáhrif ferðamanna:

Í skýrslu Deloitte eru bein tekjuáhrif ferðamanna á sveitarsjóð talin koma í gegnum útsvarstekjur, tekjur af framlögum Jöfnunarsjóðs, tekjur af fasteignasköttum og lóðarleigu, og einnig hafnar- og afgreiðslugjöld. Útsvarstekjur koma frá einstökum starfsmönnum ferðapjónustufyrirtækja ýmist í gegnum ferðapjónustufyrirtæki eða innheimtumann ríkisins. Tekjur af framlögum Jöfnunarsjóðs eru greiddar til að veða á móti kostnaði sveitarfélagsins af lögskyldri grunnþjónustu og eiga þannig ekkert skylt við útsvar sveitarfélagsins heldur ættu fremur að dragast frá kostnaði vegna lögskyldrar þjónustu en þann þátt tekur Deloitte ekki með í dæmið. Fasteignaskattar og lóðarleiga koma bæði frá fyrirtækjum í ferðapjónustu og frá einstökum starfsmönnum ferðapjónustufyrirtækja. Það er augljóslega ekki samkvæmni í aðferðafræði Deloitte að þessu leyti.

Í aðferðafræði Fjármála- og áhættustýringarsviðs er horft á ferðapjónustufyrirtæki og hvaða tekjum þau skila beint í sveitarsjóð. Rekstur hótela/gististaða og veitingastaða er uppspretta beinna tekna sveitarsjóðs í gegnum fasteignaskatta og lóðarleigu. Einnig er litið til þess hvaða tekjum ferðamenn skila í borgarsjóð, s.s. aðgangseyri í sundlaugar og söfn sem skila ákveðnum beinum tekjuáhrifum enda þótt þau séu takmörkuð. Hitt er ljóst að ferðamenn greiða borgarsjóði hvorki útsvar af atvinnu-tekjum sínum, fasteignagjöld af íbúðarhúsnæði í heimabyggð sinni eða hafnar- og afgreiðslugjöld.

Óbein tekjuáhrif ferðamanna:

Fremur óljós lýsing er í skýrslu Deloitte á því hvaða tekjur teljast óbeinar tekjur sveitarsjóðs. Helst má skilja að slík áhrif verði til vegna vöru- og þjónustukaupa fyrirtækja í ferðapjónustu sem skapa störf og (útsvars)tekjur hjá öðrum í hagkerfinu. Þessi tekjuáhrif eru ekki skoðuð frekar hjá Deloitte. Skv. aðferðafræði Fjármála- og áhættustýringarsviðs er hér um afleidd áhrif að ræða sem ekki eru metin.

Í aðferðafræði Fjármála- og áhættustýringarsviðs eru óbein tekjuáhrif skoðuð út frá þeim tekjum sem ferðamenn skila inn í hagkerfið með kaupum á vöru og þjónustu af lögaðilum og verktökum sem síðan kunna að leiða til útsvarsgreiðslna af launum starfsmanna. Útsvarsgreiðslur koma þannig ekki beint frá ferðamönnum heldur frá starfsmönnum sem fá laun og starfa í ferðapjónustunni. Sama gildir um starfsmenn ferðapjónustu sem eiga íbúðir í sveitarfélaginu og greiða þangað fasteignagjöld. Þannig leiða viðskipti ferðamanna til óbeinna tekjuáhrifa á sveitarsjóð sem geta verið umtalsverð og miklu meiri en beinu áhrifin. Í aðferðafræði Fjármála- og áhættustýringarsviðs er bæði reynt að leggja mat á bein og óbein tekjuáhrif ferðamanna.

Bein kostnaður vegna ferðamanna:

Þegar kemur að útgjaldahliðinni er í skýrslu Deloitte einungis tekinn með áætlaður kostnaður af samgöngum, skipulagsmálum, ferðamálum, kynningar og markaðsmálum og vegna viðbragðsaðila.

Í aðferðafræði Fjármála- og áhættustýringarsviðs er horft á starfsemi sveitarfélagsins sem varðar ferðaþjónustuna og metin hlutdeild ferðaþjónustunnar í nettó útgjöldum starfseminnar. Hér er um að ræða menningarstarfsemi og sundlaugar sem dæmi auk styrkja. Fram kemur í greiningu Fjármála- og áhættustýringarsviðs að nettó útgjöld borgarinnar vegna styrkja til ferðaþjónustu og hlutdeildar ferðamanna í beinum nettó útgjöldum vegna safna, sundlauga og Hörpu er umtalsverður og er þessi kostnaður talinn hafa bein áhrif.

Óbeinn kostnaður vegna ferðamanna:

Samkvæmt Deloitte er kostnaður við grunnþjónustu vegna starfsmanna ferðaþjónustu talinn *óbeinn kostnaður* og hluti af kostnaði við innviði sem ekki er tekinn með í mat á ábata sveitarfélaga af ferðaþjónustu, þrátt fyrir að framlög Jöfnunarsjóðs og hluti af kostnaði við skipulag og samgöngur rati inn í matið.

Í aðferðafræði Fjármála- og áhættustýringarsviðs er einnig litið á kostnað sveitarfélags við lögskylda grunnþjónustu við starfsmenn ferðaþjónustu og ferðaþjónustufyrirtæki sem óbeinan kostnað vegna ferðaþjónustu og hann er tekinn með til samræmis við að taka með óbeinar tekjur, m.a. útsvarstekjur vegna starfsmanna ferðaþjónustufyrirtækja, í ábatagreininguna.

Í töflunni hér að neðan er borin saman niðurstaðan í þessari greiningu við aðferðafræði Deloitte. Tölur vegna Deloitte fyrir Reykjavíkurborg liggja ekki fyrir opinberlega en byggja á svörum borgarinnar við fyrirspurnum Deloitte og eiga að endurspeglja mismuninn í aðferðafræði.

ÁBATAGREINING SVEITARFÉLAGS skv DELOITTE

	2015	2016	2017	2018
Beinar tekjur í mkr				
Útsvar starfsmanna og framlög Jöfnunarsjóðs	5.402	6.895	8.085	8.901
Fasteignagjöld fyrirtækja	741	895	1.097	1.193
Fasteignagjöld starfsmanna	313	390	465	510
Hafna- og afgreiðslugjöld				
Beinar tekjur alls	6.455	8.179	9.647	10.605
Óbeinar tekjur				
Ekki tekið með				
Beinar og óbeinar tekjur af ferðaþjónustu	6.455	8.179	9.647	10.605
Beinn kostnaður í mkr				
skipulagsmál	23	23	15	10
samgöngumál	532	531	540	621
ferðamál	144	144	148	105
Höfuðborgarstofa	164	165	179	158
Beinn kostnaður alls	864	863	882	895
Óbeinn kostnaður í mkr				
Ekki tekið með				
Beinn og óbeinn kostnaður af ferðaþjónustu í mkr	864	863	882	895
Ábati (+)/Halli (-) í mkr	5.592	7.317	8.765	9.710

NIÐURSTAÐA ÁBATAGREININGAR 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Beinar tekjur í mkr				
Fasteignagjöld fyrirtækja	741	895	1.097	1.193
Aðgangseyrir ferðamanna í sundlaugar	278	309	314	346
Aðgangseyrir ferðamanna í Listasafn og Borgarsögusafn	152	202	206	230
Þjónustur- og rekstrartekjur Höfuðborgarstofu	44	51	65	49
Gistináttagjald	0	0	0	0
Beinar tekjur alls	1.215	1.456	1.682	1.818
Óbeinar tekjur í mkr				
Útsvar starfsmanna	4.863	6.224	7.313	8.096
Fasteignagjöld starfsmanna	313	390	465	510
Óbeinar tekjur alls	5.175	6.614	7.778	8.607
Beinar og óbeinar tekjur af ferðaþjónustu	6.391	8.071	9.460	10.425
Beinn kostnaður í mkr				
Kostnaður við rekstur Höfuðborgarstofu	164	165	179	158
Framlög og styrkir Reykjavíkurborgar	478	395	474	477
Hlutdeild ferðamanna í útgjöldum Lista- og borgarsögusafni	556	684	685	799
Hlutdeild ferðamanna í útgjöldum vegna sundlauga	681	719	755	823
Beinn kostnaður alls	1.880	1.963	2.093	2.257
Óbeinn kostnaður í mkr				
Nettó útgjöld v lögskyldrar þjónustu við starfsmenn	11.708	12.145	15.848	15.151
Framlög JS á móti útgjöldum vegna lögskyldrar þjónustu	-539	-670	-772	-805
Fjárfestingarútgjöld vegna lögskyldrar þjónustu	703	691	1.529	2.157
Óbeinn kostnaður alls	11.872	12.165	16.604	16.503
Beinn og óbeinn kostnaður af ferðaþjónustu í mkr	13.752	14.128	18.697	18.760
Ábati (+)/Halli (-) í mkr	-7.362	-6.057	-9.237	-8.335